

Uitkomsten voorbereidende gesprekken Conferentie Lokale democratie

In voorbereiding op de conferentie lokale democratie heeft Liesbeth Levy van stichting Lokaal diverse leden van de verschillende wijkraden, -comités en gebiedscommissies in de gemeente Rotterdam geïnterviewd. Hier vindt u de belangrijkste uitkomsten uit die interviews, verdeeld naar *concerns* (negatieve bewering t.a.v. een onderwerp), *claims* (positieve bewering t.a.v. een onderwerp) en *issues* (een redelijke vraag over het onderwerp). Zo ontstaat inzicht in de beleving en ervaring van de betrokkenen bij het huidige bestuursmodel.

Wijkraden

Concerns

- De pilot is onvoldoende gecommuniceerd onder bewoners. Dit maakt de startpositie lastig, aangezien de bewoners niet op de hoogte waren.
- Het door elkaar halen van participatie en communicatie. Bewoners vinden participeren moeilijk, omdat ze soms de juiste weg niet weten en verbaal minder sterk zijn.

“Wijkraden en -comités zijn veelal gericht op het laten participeren van bewoners. Echter wordt participatie vaak verward met communicatie. Terwijl de communicatie vanuit zowel de bewoners als vanuit het ambtelijk systeem als erg lastig wordt ervaren. De bewoners die deze weg wel kennen en communicatief vaardig zijn, worden wel gehoord, terwijl er ook genoeg bewoners zijn die ook genoeg te vertellen hebben, maar voor wie deze weg lastiger te bewandelen is en die soms verbaal minder sterk zijn.”

- Verschil tussen advies en besluitvorming (bewonersinitiatieven) dit wordt door de gemeente niet helder gecommuniceerd. Er is onvoldoende vertrouwen van ambtenaren in bewoners.

“Als voorbeeld. Charlois. Daar was een ambtenaar die op onze suggesties alleen maar met het antwoord kwam: ‘Ja wat jullie willen kan niet, zo werkt de gemeente niet’. Maar wat een flauwekul! Het gaat er hier toch om wat de bewoners willen? En als het niet kan, leg dan uit waarom iets niet kan. Onderbouw het, dan snappen we het. En zie geen beren op de weg. Of als iets niet binnen de regels past, maak dan andere regels!”

- De wijkraad concurreert met bijvoorbeeld een bewonersvereniging of andere vormen van zelfbestuur in een wijk.
- Bewoners moeten meer te zeggen krijgen en dat moet ook gewaardeerd worden. Meer gelijkwaardigheid.
- Voor bewoners en wijkraadsleden dus goed aangeven wat taken en bevoegdheden zijn.
- Gebrek aan mandaat van wijkraad ondergraft democratische legitimiteit wijkraad.
- Geen transparantie in budgetten wijkactieplan.
- Zitting nemen in een wijkraad is een dagtaak, voor jongeren of mensen in het spitsuur van hun leven is dit geen optie.

- Centrale ambtelijke organisatie sluit niet aan bij decentralisatie van lokale democratie.

“Ik ben bang dat straks het kind met het badwater wordt weggegooid. Dat er wordt gezegd dat de wijkraden niet functioneren of dat ze niks te vertellen hebben. Het enige wat wij kunnen doen is signaleren en het wijkmanagement op de hoogte brengen van de signaleringen. En daar zit nu net het probleem. Daar stagneert het, omdat het wijkmanagement niks te vertellen heeft. Als we jaar in jaar uit dezelfde dingen aankaarten waar vervolgens niks mee gebeurt, dan krijgen de bewoners steeds minder vertrouwen in de wijkraden.”

- Het is onhelder wat er met de adviezen gebeurt.

Claims

- De wijkraad is laagdrempelig. Meer mensen voelen zich meer betrokken en hebben het gevoel iets te zeggen te hebben.
- Leden van de wijkraad worden niet gehinderd door een partijprogramma, want je vertegenwoordigt je wijk en niet een partij.
- Voor gemeente is het handig om met een orgaan dat bewoners vertegenwoordigt te spreken, bovendien democratische legitimatie want gekozen.
- De wijkraad is kleinschaliger en zichtbaarder dan gebiedscommissie.
- Wijkraden dragen bij aan meer verbinding in en binding met een wijk.

“Aan het begin van de coronacrisis zijn er mooie dingen gebeurd in de wijk. Een ondernemer in de wijk heeft alle bewoners, dus elk adres in de wijk een muntplantje geven. Dit was een groot succes en iedereen voelde zich verbonden. Een heel participatief element was dat er ook echt langs alle deuren is gegaan om zo ook een praatje met iedereen aan te knopen. Prachtig om te zien wat dat met een wijk doet.”

- Het geeft veel energie, omdat de focus echt op de wijk ligt.
- Er is ruimte voor creativiteit en het binden en verbinden van bewoners.

Issues

- De wijkraad zou meer effect kunnen sorteren als er een overkoepelende structuur van wijkraden zou zijn.
- Participatieve mensen nog beter faciliteren om beter uit hun woorden te komen.
- Minder administratief laten zijn.
- Meer ruimte voor het gesprek met bewoners democratie is meer dan een proces
- Voorbeeld Mooi Mooier Middelland. Meer ambtenaren in de wijk om dingen echt mogelijk te maken.
- Het zou zonde zijn als wijkraden als experiment verdwijnt. De toekomst wordt alles wijkraden. Dit vraagt wel wat van de ambtelijke organisatie.
- Meer ruimte voor democratie van onderop. Bewoners willen niet alleen inspraak, maar willen ook kunnen meebeslissen over hun eigen omgeving.
- De wijkraad werkt alleen als de wijkraad betekenis krijgt en hun adviezen niet over de schutting worden gooid.
- Het aantal leden van de wijkraad moet groter.

Wijkcomités

Concerns

- Groot onderling niveauverschil. Dit vraagt veel van individuele leden.

“Het is soms moeilijk om samen te werken onderling in de wijkcomités zelf. Bijvoorbeeld in Zevenkamp. Het was de bedoeling dat we daar met 5 comitéleden zouden zijn, maar het 5e lid ontbrak omdat zijn VOG nog geregeld moest worden. Dit heeft maanden geduurd, terwijl de anderen dit binnen een dag geregeld hadden. Geen idee of er iets mis was met zijn VOG, maar hij heeft er dus heel lang over gedaan om dit te regelen. De verschillende thuissituaties, achtergronden en niveauverschillen maakt het soms moeilijk echt samen te werken. Ik had bv geen baan en ruim de tijd om hier energie in te stoppen, terwijl een ander comitélid een fulltimebaan heeft en 2 kleine kinderen thuis heeft zitten. En soms loop je tegen de taalbarrière aan. Bij beide voorbeelden was de wil er wel, maar de tijd of de juiste communicatie er niet.”

- Gebrek aan basiskennis. Er is behoefte aan meer begeleiding op dit punt door de gemeente.

“Nee dit is niet goed gebeurd. Dit heeft er denk ik ook aan bijgedragen dat we niet goed konden starten. Er is wel een inleiding geweest van een ambtenaar, maar dat was zo abstract dat niemand het kon volgen. Ik heb zelf een universitaire studie gevolgd en ik had er al moeite mee om diegene te volgen, laat staan als je de taal niet goed spreekt of helemaal nieuw bent in deze materie. Dit zou gewoon maatwerk moeten zijn en begrijpelijk voor iedereen. We hebben later nog gevraagd om aanvullende informatie, een rondleiding, een kennismakingsronde in de wijk, maar hebben dit nooit gekregen. Het is lang onduidelijk geweest wat onze taken waren en welke besluiten we mochten nemen. We hebben al zoveel meegemaakt als comité, maar konden nooit ergens aankloppen. Sinds kort zijn we naar wethouder Kathmann toegestapt. De wil van ons als wijkcomité om goed te functioneren is er zeker, maar we hebben gewoon handvaten en goede begeleiding nodig om de eerste stappen te zetten om echt goed te kunnen functioneren.”

- Gebrek aan vertrouwen in het wijkcomité door bewoners.

“We merken dat het moeilijk is dit vertrouwen snel op te bouwen, zeker als het lang duurt voordat er iets opgelost wordt. Wat we al hadden voorzien, is dat er nu vooral oudere bewoners komen praten. Maar zij kaarten vooral aan wat er allemaal niet goed gaat in de wijk. En als dit niet binnen een week is opgelost haken ze af. Wij snappen natuurlijk dat dat onrealistisch is, maar het draagt niet bij om het vertrouwen van de bewoners in de wijkcomités te vergroten.”

Claims

- De loting voor deelname aan het wijkcomité kan op een cruciaal moment in iemands leven plaatsvinden, waardoor het kan worden ervaren als een kans of roeping.

“Ik besloot mij aan te melden voor het inloten voor het wijkcomité, omdat ik op dat moment geen baan had en op zoek was naar een andere uitdaging in mijn leven.

Toen ik ook echt ingeloot werd, voelde dat een beetje als een roeping. Daarnaast vind ik het ook echt een kans die je krijgt die je dan ook met beide handen moet aangrijpen. Je wordt uit zoveel duizend mensen geloot, dan moet je ook die verantwoordelijkheid nemen om iets te kunnen doen voor je wijk.”

- De binding met de wijk wordt vergroot.
- Koploper met bewonersinitiatieven.
- Door loting krijg je mensen die echt voor hun wijk gaan en niet voor een politiek agenda.
- Het stimuleert mensen die normaliter niet politiek actief zijn, om nu op wijkniveau te participeren omdat de weg korter is.

“Stel, je hebt ideeën voor je wijk of je zou je wel eens willen verdiepen in het bestuurlijk systeem van je gemeente, maar je wilt je niet aansluiten bij een politieke partij. Dan is dit het perfecte alternatief!”

- Je staat dicht bij de bewoners omdat je zelf in de wijk woont en leeft, waardoor je dus precies weet wat er speelt.

Issues

- Er moet iets meer criteria zijn om in aanmerking te komen voor loting. Hierdoor kun je mensen die echt ongeschikt zijn voor een wijkcomité op voorhand filteren.
- Betere begeleiding en scholing vanuit de gemeente.

Gebiedscommissie Rozenburg

“Na vier jaar zaaien, wil je ook weer gaan oogsten. Daar zit ik nog steeds met smart op te wachten.”

Concerns

- Buitengewesten (in dit geval Rozenburg) hebben een andere historie dan de andere gebieden in Rotterdam. Toch wordt er geen maatwerk geregeld.
- Bestuurssituaties veranderen te vaak. In het geval van Rozenburg... van gemeente, naar deelgemeente naar gebiedscommissie. Steeds verder uitgekleeft. Kip zonder veren. Gaat ten koste van lokale bestuur.
- Inhoudelijk is het werk niet veranderd, maar de status ervan wel.

“Sinds 2010 is hier elke vier jaar de bestuurssituatie veranderd. We zijn van gemeente naar deelgemeente, naar gebiedscommissie met bestuur gegaan. Ik bedoel het niet negatief, maar ik heb het gevoel dat de gebiedscommissie op dit moment meer functioneert als een veredelde wijkvereniging.

En dan nu weer een experiment met de wijkraden en -comités... Ik zie de donkere wolk al boven Rozenburg hangen. Dat zou de zoveelste achteruitgang van het lokale bestuur zijn. Gelukkig ziet het nieuwe college nu wel in dat de zogeheten kleine kernen, Rozenburg, Pernis en Hoek van Holland echt anders werken dan de stad. Er is een andere benadering nodig. Het voelt nu eindelijk een beetje als een erkenning dat er wordt ingezien dat er voor deze kleine kernen een hele andere benadering en andere vorm van bestuur nodig is.

Niet terug naar de deelgemeente, waar we 25% van de bevoegdheden hadden, maar net een andere vorm. Voor de burgers was het deelgemeente bestel wel duidelijk, die zagen wezenlijke dingen aangepakt worden in bv de openbare ruimtes en het groen. Maar dit waren voor de gemeente relatief kleine dingen.

Kijk nu naar Amsterdam. Daar hebben ze voor een model gekozen met een bestuurscommissie, wat eigenlijk het deelgemeente bestel was wat wij vroeger in Rotterdam hadden, maar dan hebben ze nog wat randjes opgezocht om de bestuurscommissie net wat meer bevoegdheden te geven. Dat zou geen slecht alternatief zijn voor ons.”

- Niet genoeg bevoegdheden om echt ergens over te gaan.
- Kleine kernaanpak heeft nog geen concrete resultaten geboekt.

Claims

- Niet partijpolitiek, maar het gebied is het uitgangspunt voor lokaal bestuur.
- Mensen kennen de lokale bestuurders.

Issues

- Er zijn meer ambtenaren nodig in het gebied als het gaat om ondersteuning van de gebiedscommissie.

Gebiedscommissie overig

Concerns

- Gebiedsambtenaren die het cement vormen van de gebiedscommissies, zijn met te weinig en raken daardoor overwerkt.
- Na DRIFT-evaluatie zijn gebiedscommissies verder uitgekleeft ten faveure van nieuwe democratische experimenten. Dit gaat ten koste van de kwaliteit van het lokaal bestuur.

“In de zes jaar dat we nu draaien, hebben we de ene na de andere ambtenaar zien vertrekken. Daar is gewoon nooit meer iemand voor teruggekomen. Ik weet niet wat daar aan de hand is. Op dit moment zit er een welwillende ambtenaar, maar die is nu aan het re-integreren is. Heel sneu natuurlijk. Zeker omdat diegene echt actief is om te helpen, maar die redt dat natuurlijk niet in 2 á 3 uur in de week. Dan blijven er nog maar twee ambtenaren over, waar wij mee in contact staan. Maar daar is de werkdruk gewoon veel te hoog voor. Die werken ook in de avonden om alles bij te benen, omdat veel van onze vergaderingen na werktijd zijn, omdat wij dit allemaal náást ons reguliere werk doen.”

- Gebiedscommissie is second best geworden.

“We krijgen niet de mogelijkheid om meer dingen voor elkaar te krijgen. Dat vind ik erg lastig. We hadden een goede positie, maar dat is doordat er veel dingen lang blijven liggen, verslechterd. Er zijn nu mensen die bewust de gebiedscommissie links laten liggen en direct naar een wethouder of raadslid stappen, omdat ze het idee hebben dat ze dan sneller dingen voor elkaar krijgen. Of dat werkelijk waar is, dat betwijfel ik. Wij kunnen echt tijd en energie steken om mensen te helpen, maar omdat ze niet het idee hebben dat wij de beslissingen mogen nemen, worden we sneller gepasseerd. Uiteindelijk komen ze toch weer bij ons terecht als het niet lukt in de stad. Maar we zijn dus een soort van ‘second best’ geworden, terwijl wij het eerste aanspreekpunt moeten zijn.”

- Pilots leiden tot versnippering en dat gaat ten koste van slagkracht gebiedscommissie.
- Gebiedscommissie moet bij moeilijke gemeentelijke politieke besluiten de kastanjes uit het vuur halen.

Claims

- Het is een mooie keten. Je kunt echt wat voor mensen betekenen. Hun zorgen worden kenbaar gemaakt naar de ambtenaren, die het op hun beurt weer kunnen oppakken. De gebiedsambtenaren functioneren als het cement tussen de burger en de politiek.
- Niet partijpolitiek, maar juist het gebied is het uitgangspunt voor lokaal bestuur.
- De gebiedscommissie kan het verschil maken als het gaat om meer inbreng van bewoners.

“Zo'n Skaeve huse project hier in Overschie, daar is enorm samen gewerkt tussen wethouder en gebied. In eerste instantie dreigde het hartstikke fout te gaan door een paar missers van de wethouder en zijn medewerkers. Wij hebben toen het heft in eigen handen genomen. We hebben ruim de tijd genomen om iedereen goed te informeren en te luisteren. Het gesprek open te houden. We hebben een bewonersbijeenkomst georganiseerd, op een andere, grotere locatie dan in eerste instantie de bedoeling was. Iedereen daarover geïnformeerd middels brieven en gesprekken. En mensen konden op deze bijeenkomst ook echt hun zegje doen. De wethouders zelf was er toen ook bij, zodat alles ook echt meegenomen werd. De rol van de gebiedscommissie is hierin erg belangrijk geweest. Die heeft voor de verbinding gezorgd. Ik weet zeker dat dit niet vanuit het deelgemeente bestel was gelukt. Dat was veel afstandelijker.”

- Bewoners staan centraal.
- Collectief samenspel. De gebiedscommissie Coolsingel is goed geregeld omdat je breder vertegenwoordigd bent.

“Deze commissie is groter en heeft daardoor ook een soort van kritische massa. Daarnaast zitten er ook meer politieke vertegenwoordigers in, waardoor de lijntjes naar het stadhuis en fracties korter zijn. Het is een collectief samenspel.

Kleinere commissies kunnen in kleinere gebieden juist goed werk doen, bv in de buitenruimtes. Maar als het gebied iets groter wordt, dan is het wel fijn als er goed evenwicht ontstaat en je breder vertegenwoordigd bent. Je bent het orgaan wat voor de belangen van de bewoners staat, waardoor je goed zicht moet hebben op wat er allemaal speelt in je gebied. Dit moet je gewoon weten, anders gaat het mis.

De gebiedscommissies moeten per gebied in hun eigen kracht gezet worden, en ze moeten zeker het vertrouwen en de ruimte krijgen van zowel de bewoners als de gemeente. Geef ze meer volwassenheid en professionaliteit en laat ze opereren vanuit een groter collectief. Dan kan er volgens mij iets heel moois ontstaan!”

Issues

- Verstevig, bestendig de bestaande structuur van de gebiedscommissies.
- Laat geld dat dit jaar vanwege corona niet kan worden uitgegeven aan bewonersinitiatieven meenemen naar volgend jaar.
- Zorg voor betere materiele ondersteuning in de zin van apparaten en plekken om te vergaderen en te werken.